

TÜRKİYE'DE KİŞİSEL GELİŞİM YAZINI: META-TEMATİK BİR ANALİZ

PERSONAL DEVELOPMENT LITERATURE IN TURKEY: A META-THEMATIC ANALYSIS

Emet GÜREL¹ - Didem ÖZŞENLER²

Öz

Kişisel gelişim yazınına odaklanan bu çalışma, Türkiye'de yayımlanmış kişisel gelişim konulu akademik makaleleri meta-tematik açıdan analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kişisel gelişim, en yalın ifadeyle kişinin sahip olduğu potansiyeli daha ileriye taşımasıdır. Son dönemlerin önemli kavram ve uygulamalarından biri olan kişisel gelişim; kapsamlı, çok boyutlu ve disiplinlerarası bir niteliğe sahiptir. Türkiye'de kişisel gelişim yazını konu eden böylesi bir çalışmanın, kişisel gelişim olgusunun bilimsel niteliğine ve kişisel gelişimin Türkiye'deki görünümüne ilişkin bir profil oluşturma açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çalışma, ulusal veri tabanları ve dizinler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Google Akademik, Dergipark, Asos Index ve Sobiad gibi veri tabanları ile Ulakbim dizini araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Nitel desende oluşturulan çalışma kapsamında söz konusu veri tabanlarından elde edilen akademik makaleler meta-tematik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma bulguları, belirli temalar uyarınca yorumlanmış ve bulgulara ilişkin detaylar, çalışmanın sonuç kısmına yansıtılarak Türkiye'de kişisel gelişim yazınına ilişkin çıkarımlar yapılmıştır. Çalışma, bulguların genel yorumu ve ileriki çalışmalar için öneriler ile sonlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Gelişim, İletişim Araştırmaları, Meta-Tematik Analiz.

Abstract

This study focuses on personal development literature in Turkey and aims to analyze academic articles on personal development using a meta-thematic method. Personal development means to take one's potential to the next level. Personal development has become an important concept and practice in the recent years and has comprehensive, multi-dimensional, and interdisciplinary characteristics. Such a study carried out in Turkey, is considered to be important in terms of creating a profile regarding the scientific characteristics of the personal development phenomenon and its appearance within Turkey. This study was carried out using national databases and indices. The study sample was composed of databases such as Google Scholar, Dergipark, Asos Index, Sobiad and the Ulakbim Index. The academic articles obtained from these databases used for this qualitative study were analyzed with the meta-analytic method. The study results were discussed according to certain themes and estimations regarding the personal development literature in Turkey and all details were included in the results section of this study. The study was completed with a general discussion of the results and recommendations for future studies.

Keywords: Personal Development, Communication Studies, Meta Thematic Analysis.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, emet.gurel@ege.edu.tr, Orcid: 0000-0002-5120-8042

² Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, selma.didem.ozsenler@ege.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4627-7948

1. GİRİŞ

Kişisel gelişim, günümüzün en önemli gündem maddelerinden biridir. Öyle ki içinde bulunduğumuz dönem, kişisel gelişimin -yeniden- doğuşuna tanıklık etmektedir. Felsefi bir kavram olarak kişisel gelişim, insanın var oluşuna koşut evvel ezel bir kavramdır. Her dönemin kişisel gelişim algısı, kendine özgü olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu bakış açısı uyarınca günümüzün kişisel gelişim algısı, küresel dünyanın geçirdiği zihniyet dönüşümü ve kapitalist sistemi meşrulaştırma pratikleri ile bağlantılıdır. Diğer bir deyişle günümüz kişisel gelişim kavram ve uygulamalarının arka planında, kapitalist düzenin ve küresel rekabetin gerekleri bulunmaktadır. Dönemin kişisel gelişim anlayışında, insan önemlidir ve her şeyin odağındadır. Öyle ki kendi -gizil- güçlerinin ve yeteneklerinin farkına varan insan, üst-insana yönelik bir ilerleme içindedir. Kişisel gelişimin küresel çapta artan popüleritesi, gelişmiş bir sektör olmasını ve gün geçtikçe artan bir pazar payına ulaşmasını beraberinde getirmektedir. Tüm bu nedenlerle kişisel gelişim, bilimsel çalışmaların da ilgi alanına girmektedir.

2. KAVRAMSAL ALTYAPI: KİŞİSEL GELİŞİM

Yeni dünya düzeni; geçmişe kıyasla daha hızlı, daha değişim odaklı, daha teknolojik, daha küresel ve daha rekabet odaklı bir düzendir. Yeni dünya, yeni bir birey modeli yaratmakta ve bu modeli tek gerçek olarak konumlamaktadır. Yeni birey; geçmiş yıllara ve geçmiş kuşaklara oranla daha eğitilmiş, donanımlı, çok yönlü, işlevli, gelişime açık ve rekabet edebilir olmak gibi yaptırımlarla karşı karşıyadır. Kişisel gelişim, bu yönüyle yeni dünyanın temel rehberi ve yeni insanın da biricik yol haritasıdır.

Kişisel gelişim -personal development-, en yalın ifadeyle kişiye has olan gelişmedir. Bir başka deyişle kişisel gelişim, kişinin içsel kaynaklarını kullanarak kendini değiştirmesi ve dönüştürmesi demektir. Daha geniş bir bakış açısıyla ise kişisel değişim; kişinin görünen ve gizil potansiyeline odaklanarak yaşamını olumlu yönde etkileme ve kolaylaştırma, hedeflediği mutluluk ile başarıya ulaşma, kendi kendine yardım etme gibi konularda ayrıntılı reçeteler içeren disiplinlerarası bir kavram ve uygulama alanıdır (Gürel, 2018 a; Gürel, 2020).

Kişisel gelişim, iki bileşenden oluşan bir kavramdır: Kavramın öncelikli bileşeni olan *kişisel -personal-*, kişiye ait demektir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'e (2020) göre kişisel; kişi ile ilgili, kişiye ilişkin demektir. Akarsu'ya göre (1975 b, s. 110) ise kişisel, kişiye özgü olandır. Hançerlioğlu (1994 b, s. 296), kişisel olanın diğer bütün olanaklardan ayrıldığına dikkat çekmektedir. Kavramın bir diğer bileşeni olan *gelişim -development-*, en yalın ifadeyle ilerleme demektir. Diğer bir ifadeyle gelişim; bir sistem ya da sürecin süregelen aşamalar ile daha gelişmiş olana verilmesidir (Gürel vd., 2018, s. 603).

Tanımların ve kavramsal analizin ortaya koyduğu üzere kişisel gelişimin öznesi ve eylem mecrası, kişidir; eylemi ise değişim ve gelişimdir. İnsan; evvel ezel sorular soran, cevaplar arayan, ilerlemeye, kendini gerçekleştirmeye ve mükemmele ulaşmaya çalışan bir varlıktır. İnsanın felsefi açıdan bu dünyaya fırlatılmış gibi olduğunu ifade eden Yolaç; insanın yerleşik hayata atıldığı zamandan bu yana geliştiğine, değiştiğine ve değiştirip dönüştürdüğüne dikkat çekmektedir. Ona göre beu gelişim, pek çok soru işaretini de doğurmaktadır. İnsan; yaşamın anlamını arayan ve var oluşuna yönelik çıkarımlar yapan bir varlıktır. Var oluşa dair hissettiği bilinmezlik, insanın tek ve kesin bir yanıt arayışını kısmen primitif bir dürtüsellikle taçlandırmaktadır. Bunun yanıtı, 'ama bir anlamı olmalı'dır (Yolaç, 2017; Yolaç, 2020).

İnsan-felsefe ilişkisi bir yana kişisel gelişim, popülerliğine koşut olarak tanımsal açıdan muğlak ve muğlaklığı oranında sınırsız bir kavramdır. Debognies ve diğerlerine göre

(2019, s.904) kişisel gelişim; değişime ayak uydurma, gelişme ya da toplumsal olarak daha güçlü olma gibi anlamlara denk düşen bir kavramdır. Bununla birlikte kişisel gelişim; belirli beceri ile değerlerle -sorumluluk, eleştirel düşünme, saygı vb.- ve belirli eylemlerle -bir eğitime katılma, bir kursa devam etme vb.- de karşılık bulabilmektedir.

Kişisel gelişim, kişinin kendisine ve evrene dair öğrenmesi sürecidir. Bu bağlamda Watts ve diğerleri (1992) ile Greenaway (1998) kişisel gelişim kavramını, bir tür öğrenme olarak tanımlamaktadırlar. Gelişim, kişinin yaşamı süresince geçirdiği değişikliklerdir. Ancak her değişikliği, gelişim olarak yorumlamak mümkün değildir. Gelişim, olumluya -iyiye-doğru bir ilerleyiştir ve bireyin çabasını gerektirmektedir. Öğrenme ise, yineleme ve yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında oluşan kalıcı ve sürekli değişikliklerdir. Bir davranışın öğrenme olması; tekrar veya yaşantı yoluyla oluşması, davranışta değişiklik meydana getirmesi ve değişikliğin kalıcı olmasına bağlıdır (Bacanlı, 2000, s. 145). Bu yönüyle kişisel gelişim, değişim aracılığıyla gelişmektedir ve eğitim ile öğretim süreçleriyle yakından ilgilidir.

Kişisel gelişim; eğitim disiplini çerçevesinde genellikle öğrenme, bilgi ve beceri elde etme, yeteneklerini geliştirme, başarıya ulaşma süreci olarak görülmektedir. Ancak kişisel gelişim, yalnızca eğitim ile ilgili bir kavramlaştırma değildir. Kişisel değişim, psikoloji disiplini içinde kişinin tüm yaşam sürecindeki değişimlere hitap etmektedir (Edmunds ve Richardson, 2009,s. 295). Bu yönüyle kişisel gelişim, temelde kendini gerçekleştirme ve kendini aşma sürecidir.

Kendini gerçekleştirme -self actualization-, kişinin yaşamın anlamının ve enginliğinin bilincine varması durumunu ifade etmektedir (Gürüz ve Gürel, 2009, s. 285). Kendini gerçekleştiren kişi; potansiyelinin ve becerilerinin farkında olan, bunları en üst düzeyde geliştiren, hayattan zevk alan ve evrenle bütünleşen bir kişidir. Kişinin ne olduğunun değil, ne olabileceği ve ne gibi potansiyeller barındırdığının incelenmesinin daha önemli olduğuna dikkat çeken Maslow (2017); kendini gerçekleştirmeyi gerçek ve ideal benlik düzeyine ulaşma, ilgi ve yeteneklerinin farkına varma, yapabileceğinin en iyisini yapma olarak tanımlamıştır.

Kendini gerçekleştirme bağlamında kişisel gelişim, kişinin kendi kendisiyle gerçekleştirdiği bir iletişimdir. Kendi hedeflerine ulaşma gayreti içine girebilmesi için kişinin kendi benliğinin farkında olması ve kendi kendisiyle iletişim içinde olması gerekmektedir. Bu anlamıyla kişisel gelişim, kişinin iç iletişimidir. *İç iletişim-intrapersonal communication-*, kişinin kendi kendisiyle konuşmalarını ve kendi benliğine yönelik düşüncelerini içeren bir kavramdır. Mutlu'ya göre (2004, s. 175) iç iletişim; simgelerin bir kişinin içinden dışa yansımaya bir biçimde salt kendi içinde üretilmesi, iletilmesi ve yorumlanmasıdır.

Kişisel gelişimin bir diğer önemli özelliği, özelden genele yayılan niteliğidir. Öyle ki kişisel gelişim, kişiden kamuya uzanan bir açılıma sahiptir. Kendini gerçekleştiren bir insan; ailesi ve dostları başta olmak üzere çalıştığı örgüte, içinde bulunduğu topluma ve ferdi olduğu devlete sunduğu katma değerle onların da gelişimlerine katkıda bulunacaktır. Kişisel gelişim, bu yönüyle 'örgütsel gelişim' ile bağlantılıdır. İnsanın öğrenen ve gelişen bir varlık olduğu düşüncesinden hareket eden *örgütsel gelişim -organizational development-*, örgütün verimliliğini ve performansını geliştirmeyi amaçlayan çabalar bütünüdür.

Dinçer (2008, s. 16) örgütsel gelişimi; örgütün etkinliği ve sağlığını için davranış biliminin bilgi ve tekniklerini kullanarak örgüt çalışanlarının inanç, tutum ve davranışlarını değiştirmeye yönelik planlı ve programlı bir çaba olarak tanımlamaktadır. Koçel'e göre (2005, s. 39) göre ise örgütsel gelişim, örgüt yönetiminin ve örgüt yöneticisinin doğru işler yapması için olumlu yönde değiştirilmesidir. Bu bakış açısıyla örgütsel gelişim ve kişisel gelişim; *yönetim geliştirme -management development-*, *yönetici geliştirme -manager*

development- ve *yönetsel gelişme -managerial development-* gibi kavram ve tekniklere koşut bir nitelik arz etmektedir.

Kişisel gelişim; disiplinlerarası, çok boyutlu, sınırsız bir kavramlaştırma ve uygulama alanıdır. Öyle ki felsefe, teoloji, psikoloji, eğitim, iletişim başta olmak üzere yönetim, ekonomi, sosyoloji, sağlık, nörobilim ve spor gibi birçok disiplin ile de yakından ilgilidir. Ganghua ve diğerleri (2014, s. 522); kişisel gelişimin felsefe, psikoloji, yüksek eğitim, yönetim ve sosyolojide özellikle tartışılan bir kavram olduğuna dikkat çekmektedir. Alanyazın taramasının da işaret ettiği üzere kişisel gelişimi, belirli bir alanla sınırlamak ve belirli bir disiplinel çerçevede ele alabilmek mümkün değildir. Zamanın ruhu ve bilime getirdiği yenilikler, kişisel gelişimin de yine yeniden tanımlanmasına aracılık etmiştir ve her dönemin kişisel gelişim algısı diğerlerinden farklıdır.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkiye’de kişisel gelişim yazınına odaklanan bu çalışmanın amacı, kişisel gelişimin Türkiye’de bilimsel bir olgu olarak ele alınışını mercek altına almaktır. Kişisel gelişim; günümüzde arz-talep dengesine dayanan, çok geniş faaliyet alanlarına sahip olan, alt ve üst sektörleri besleyen bir sektördür. Bu sektörün en önemli özelliği, küresel çapta ciddi bir ekonomik değere sahip olması ve gün geçtikçe genişlemeye devam etmesidir (Özdemir, 2010, s. 65; LaRosa, 2018). Öyle ki küresel kişisel gelişim pazarının büyüklüğü 2019 yılında 38.28 milyar ABD Doları olarak değerlendirilmiş olup 2020’den 2027’ye dek % 5.1 bileşik yıllık büyüme oranı ile büyümesi beklenmektedir (Grand View Research, 2020).

Toplumsal bir gerçek ve popüler bir olgu olması, bilimsel yazının da kişisel gelişime odaklanması sonucunu doğurmaktadır. Bireyler ve toplum üzerindeki derin etkisi, kişisel gelişimi, incelenmeye değer bir alan olarak konumlamaktadır (Askehave, 2004, s. 29). Bu bağlamda gerçekleştirilen bu çalışmanın, kişisel gelişim kavram ve uygulamalarının Türk bilim dünyasında ele alınışını ortaya koymak, kişisel gelişim bibliyografyasına ilişkin ulusal bir bakış geliştirmek ve Türk kültürünün kişisel gelişime bakış açısına dair tespitler bulunmak açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de kişisel gelişim yazınına mercek altına alan yönelik olan bu araştırmanın soruları, şu şekildedir:

- *Türkiye’de kişisel gelişim olgusu bilimsel yazında makale formatında ne yoğunlukla çalışılmıştır?*

- *Türkiye’de kişisel gelişim olgusu bilimsel yazında makale formatında hangi temalar çerçevesinde ele alınmaktadır?*

- *Türkiye’de kişisel gelişim olgusu ile ilgili akademik makalelerin niceliksel ve niteliksel analizi nasıl okumak mümkündür?*

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

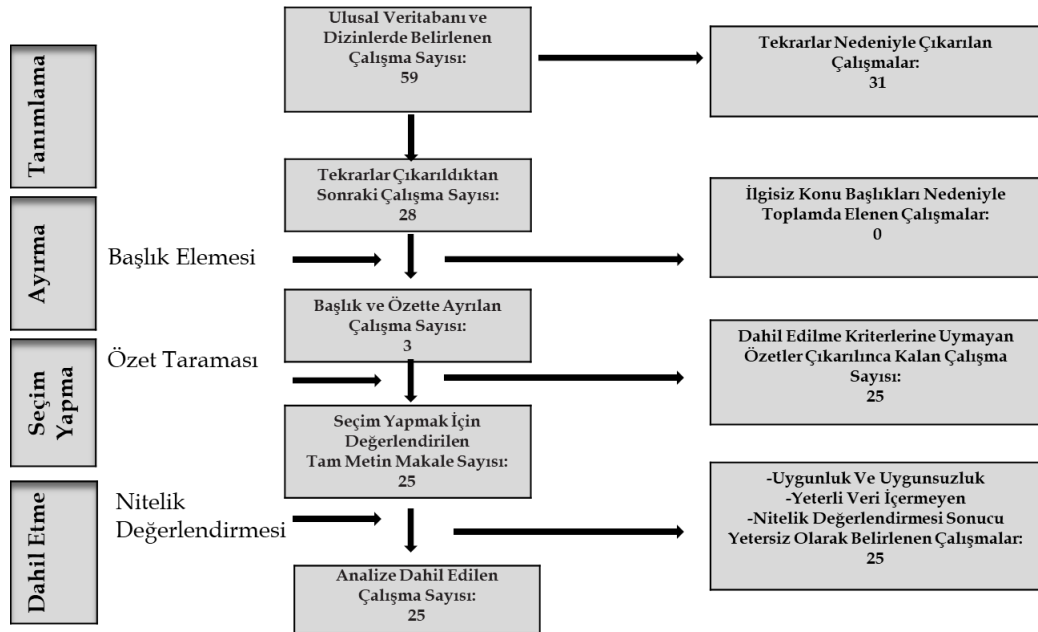
Çalışma, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini, ulusal çapta faaliyet gösteren akademik veri tabanları ve dizinler oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma; Google Akademik, Dergipark, Asos Index ve Sobiad gibi veri tabanları ile Ulakbim dizininde gerçekleştirilmiştir. Ulusal ve akademik nitelikte olmaları nedeniyle, söz konusu veri tabanlarının ve dizinin, temsiliyet potansiyellerinin güçlü olduğu düşünülmüştür.

Araştırma verileri, meta-tematik analiz yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. *Meta-tematik analiz -meta-thematic analysis-*; belirli bir araştırma konusunda ulusal ve/veya uluslararası alanda nitel yöntemle çalışılmış, doküman incelemesiyle toplanan araştırmalara ait verilerin ortak bir düzlemde ele alınarak yeniden tema ve kodlar oluşturularak ifade edilmesi ve anlam kazandırılması olarak tanımlanabilmektedir (Batdı, 2019, s. 11).

Belge/doküman incelemesine dayalı, sözel/metinsel içerikli bir analiz süreci içeren meta-tematik analiz, tema ve kodlar oluşturularak çalışmaların nitel bulgularını birleştirme amacı taşımaktadır. Başka bir anlatımla, meta-tematik analiz, herhangi bir konuda taranan nitel boyutlu çalışmaların araştırmacının bakış açısıyla incelenerek kapsamlı ve genel nitelikli bulgulara ulaşılmasını içermektedir (Batdı, 2017).

5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE ANALİZİ

Araştırma, Nisan 2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında ve analizinde izlenen süreç, Şekil. 1.'de detaylı olarak açıklanmıştır. Bu bağlamda öncelikle ulusal veri tabanı ve dizinler 'kişisel gelişim' anahtar kelimesi uyarınca taranmıştır. Saptanan yayınlar; 'makale', 'bildiri', 'tez' ve benzeri şekilde kategorilere ayrılmıştır. Söz konusu yayınlardan, araştırmanın odağını oluşturması nedeniyle makaleler seçilmiştir. Araştırma verilerine ilişkin bir diğer hareket noktası, veri tabanları ve dizinlerde tekrar eden çalışmaların kapsam dışı bırakılmasıdır.

Şekil. 1. Veri Toplama İşlem ve Süreç Diyagramı

Kaynak: (Karaçam, 2013) ve (Batdı, 2019)'den yararlanılarak oluşturulmuştur.

Gerçekleştirilen tarama sonucunda ulusal veri tabanı ve dizinlerde 'kişisel gelişim' temalı 59 çalışma tespit edilmiştir. Bu bağlamda Google Akademik veri tabanında 'kişisel gelişim' temalı 19 yayın bulunmuştur. Söz konusu yayınların hepsi çalışmaya dahil edilmiştir. Dergipark veri tabanında 'kişisel gelişim' ile ilgili 16 makale saptanmıştır. Bu çalışmalardan 13 tanesi Google Akademik veri tabanındaki makalelerle aynı olduğu için tekrar kabul edilmişler ve yalnızca 3 makale çalışmaya dahil edilmiştir. Asos İndex'te yer alan 'kişisel

gelişim temalı makale sayısı ise, 4'tür. Bu makalelerden 3 tanesi, diğer veri tabanlarında da buldukları için, tekrar kabul edilmiş ve yalnızca 1 makale çalışmaya dahil edilmiştir. Sobiad veri tabanında 'kişisel gelişim' temalı 3 yayın tespit edilmiştir, ancak bu yayınlar tez oldukları için araştırmaya dahil edilmemiştir. Ulakbim dizini tarandığında ise, 'kişisel gelişim' konulu 10 makalenin var olduğu görülmüştür. Bu çalışmalardan sekiz tanesi, diğer veri tabanlarında da tespit edilen çalışmalar oldukları için; araştırmaya 2 yayın dahil edilmiştir.

Araştırmanın veri toplama işlemleri ve süreci özetlendiğinde, Nisan 2020 itibariyle ulusal veri tabanı ve dizinlerde 'kişisel gelişim' temalı 59 yayının bulunduğu ifade etmek mümkündür. Tekrarlar ve dahil edilme kriterine uymayan çalışmaların ardından kalan 25 makale, araştırmaya dahil edilmiştir. Diğer bir ifadeyle araştırmanın bulguları, 25 makale üzerinden elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma kapsamında; Google Akademik, Dergipark, Asos Index ve Sobiad gibi veri tabanları ile Ulakbim dizininde 'kişisel gelişim' kelimesi taranmış ve bu kelimeyi başlıklarında konu eden makaleler saptanmıştır. Nisan 2020 tarihinde gerçekleştirilen tarama kapsamında, 25 makale tespit edilmiştir. Söz konusu makaleler, tarih sırasına göre derlenerek 'yazar', 'başlık', 'yıl', 'dergi', 'dergi türü', 'makale türü', 'dil', 'sayfa sayısı', 'konu' ve 'ele alış tarzı' gibi kategoriler uyarınca tablolştırılmıştır. Kategoriler, araştırmacılar tarafından bizzat oluşturulmuştur.

Kategoriler kapsamında yer alan 'ele alış tarzı', makalenin kişisel gelişim kavram ve olgusuna yönelik üslubunu ifade etmektedir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma örneğini oluşturan makaleler, 'kişisel gelişimi olumlayan ve 'kişisel gelişimi eleştiren' iki alt ölçüt kapsamında değerlendirilmiştir. TDK Türkçe Sözlüğü (2020), olumlama terimini olumluluğunu ortaya koyma ve icap olarak tanımlamaktadır. Bir dilbilgisel terim olarak düşünüldüğünde olumlama, sözlükbirimsel çağrışım alanı olarak bir duruma değil bir süreç'in anlamlandırılmasına yöneliktir (Yalçın, 2002, s.17). Eleştiri ise, herhangi bir yapıtı doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek ereğiyle inceleme işidir (Akarsu, 1975 a, s. 64; Hançerlioğlu, 1994 a, s. 33).

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri

<u>Yazar</u>	<u>Başlık</u>	<u>Yıl</u>	<u>Dergi</u>	<u>Dergi Türü</u>	<u>Makale Türü</u>	<u>Dil</u>	<u>Sayfa Sayısı</u>	<u>Konu</u>	<u>Ele Alın Tarzı</u>
Ayşen Bakıoğlu (Chris Day)	Düşünce ve Hareketi Birleştirmek: Öğretmenler için Kişisel Gelişim Planlaması	1994	Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi	Ulusal ve Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Çeviri	Türkçe	14	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
İlker Özdemir	Kişisel Gelişim Kitaplarının Eleştirel Bir Değerlendirmesi	2010	Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	33	- İletişim ve İletişim Becerileri - Kişisel Gelişim Sektörü	Eleştirel
Meral Atıcı & İsmail Sanberk & Yalçın Ortakale	Mesleki ve Kişisel Gelişim Açısından PDR 3. Sınıf Öğrencilerinin Grup Rehberliği Etkinliklerine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi	2011	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	16	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
Oya Pakler	Postmodern Bilgelik: Yeni Çağ Söyleminde Kişisel Gelişim ve 'Ruhsal Alıştırmalar'	2011	Psikoloji Çalışmaları Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	38	- İdeoloji - Kişisel Gelişim Sektörü	Eleştirel
Adil Çoruk	Öğretmen Adaylarının Kişisel Gelişime Yönelik Algıları ve Kişisel Gelişim Çabaları	2012	Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	13	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri (Devam)

Bilgen Aydın Sevim	Kişisel Gelişim Kitaplarındaki Başarı İdeolojisi: Mümin Sekman Örneği	2013	Turkish Studies	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	19	- İdeoloji - Kişisel Gelişim Sektörü	Eleştirel
İhsan Yalçın & Asude Malkoç	Adaptation of Personal Growth Initiative Scale-II to Turkish and Investigation of Psychometric Properties	2013	Düşünen Adam - Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	İngilizce	10	- Yöntembilim	Olumlayıcı
Mustafa Koç	Modern Bir İmkan Olarak 'Din Hizmetlerinde Kişisel Gelişim' Yaklaşımı: Diyanet İşleri Başkanlığı Personeli Üzerine Uygulamalı Bir Model Önerisi	2013	Değerler Eğitimi Dergisi	Uluslararası Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	35	- Din ve Din psikolojisi - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
Erdal Arlı	Barınma Yerinin Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Gelişim ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkilerinin Odak Grup Görüşmesi ile İncelenmesi	2013	Yükseköğretim ve Bilim Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	5	- Eğitim-Öğretim - Kişisel ve Sosyal gelişim	Olumlayıcı
Fatma Kamiloğlu & Özge U. Yurtaş	Sosyal Medyanın Bilgi Edinme ve Kişisel Gelişim Sürecine Katkısı ve Lise Öğrencileri Üzerine Bir Alan Çalışması	2014	İleti-ş-im-Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	22	- Eğitim-Öğretim - İletişim	Olumlayıcı

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri (Devam)

Nihan Akkocaoğlu Çayır & Özlem Öznur Gökbulut	Yaratıcı Drama Yöntemi ile Öğretmen Yeterliklerinden Kişisel Gelişim Üzerine Nitel Bir Çalışma	2015	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	19	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
Özlem Balaban & Dilek Çakmak	Üniversite Öğrencilerinin Kişisel Eğitimlerine Yönelik Algılarının İncelenmesi	2016	Sakarya İktisat Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	17	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
Volga Yılmaz Gümüş	Self-Help Literature in Turkey from the Perspective of Translation Studies	2017	Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Uluslararası Hakemli Dergi	Araştırma	İngilizce	24	- Dilbilim ve Çeviribilim - Kişisel Gelişim Sektörü	Olumlayıcı
Mehmet Bülent Öner	Kurumların Çalışanlarına Yönelik Aldırdıkları Kişisel ve Kurumsal Gelişim Eğitimlerinin Ekonomideki Krizlerle Olan İlişkisi (250 Firma)	2018	Kesit Akademi Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	46	- Örgütsel Gelişim - Kişisel Gelişim Sektörü	Olumlayıcı
Emin İbili & Hafize Uyanık	Öğrencilerin Yurt Memnuniyet Düzeyleri ile Kişisel Gelişim Yönelimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	2018	Yükseköğretim Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	8	- Eğitim-Öğretim - Psikolojik Doyum	Durum Saptama

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri (Devam)

Berna Demir & Ayşenur Atalay & Melike Öztürk	Muhasebe ve Denetim Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya ve Kişisel Gelişim ile İlgili Görüşleri: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği	2018	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Ulusal Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	10	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı
Murat Türk & Abdurrahman Akman	Erasmus Değişim Programından Yararlanan Öğrencilerin Dil Yeterliliği, Kişisel Gelişim ve Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: OKÜ Uygulama Örneği	2018	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	Bilimsel Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	20	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Durum Saptama
Melike Tekinal	Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması	2018	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi	Ulusal Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	8	- Yöntembilim	Olumlayıcı
Onur Çakır & Betül Can	Turizm Lisans Öğrencilerinin Sektörde Çalışma Niyetlerinin Öğrencilerin Akademik, Profesyonel ve Kişisel Gelişim Düzeylerinde Yarattığı Farklılıklar Üzerine Bir Araştırma	2018	GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	12	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	Olumlayıcı

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri (Devam)

Hakkı Bağcı & Özlem Aslan Bağcı	Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Bilgi Okuryazarlıkları ile Kişisel Gelişim Yönelimlerinin İncelenmesi	2018	Turkish Studies	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	15	- Eğitim-Öğretim - Mesleki Gelişim	
Mustafa Genç & Yahya Fidan	Öğrencilerin Kişisel Gelişim Yönelimlerinin Kariyer Uyum Yeteneklerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği	2019	İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	28	- Eğitim-Öğretim - Kariyer Yönetimi	Olumlayıcı
Fulya Yüksel Şahin & Tülay Taşkın	Çalışmayan Ev Kadınlarının Mütthuk ve Kişisel Gelişim Yönelimi Düzeylerinin İncelenmesi	2019	Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi	Uluslararası Hakemli ve Alan İndeksli Dergi	Araştırma	Türkçe	14	- Kendini Gerçekleştirme - Psikolojik Doyum	Olumlayıcı
Ayhan Bayram & Ece Zeybek Yılmaz	Seyahat Acenteleri Çalışanlarında Duygusal Zekanın Kişisel Gelişim İnişyatifi Alma Becerisine Etkisinde Psikolojik Şiddetin Aracı Rolü	2019	Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi	Ulusal Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	18	- Kendini Gerçekleştirme	Olumlayıcı
Hediye Gürsoy & Sabahattin Karaman	Profesyonel Turist Rehberlerinin Kişisel Gelişimi ve Mesleki Donanımı Üzerine Bir Araştırma	2019	Turist Rehberliği Dergisi	Uluslararası Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	16	- Mesleki Gelişim - Kariyer Yönetimi	Olumlayıcı

Tablo. 1. Ulusal Veri Tabanlarında ve Dizinlerde Yer Alan Dergilerde Yayımlanmış Kişisel Gelişim İle İlgili Makaleler ve Tematik Özellikleri (Devam)

Mehmet Peker & Nevra Cem Ersoy & Muazzez Deniz Giray	Kişisel Gelişim Olanaklarına İlişkin Kişi-Kurum Değer Uyumunun İşe Adanmışlık ile İlişkisi: Çalışma Süresinin Rolü	2019	Türk Psikoloji Dergisi	Uluslararası Hakemli Dergi	Araştırma	Türkçe	20	- Örgütsel Gelişim - Kariyer Yönetimi	Olumlayıcı
--	--	------	------------------------	----------------------------	-----------	--------	----	--	------------

Kaynak: Asos Index (2020), Dergipark (2020), Google Scholar (2020), Sobiad (2020) veritabanları ile Ulakbim (2020) dizininden elde edilen veriler kullanılarak çalışmanın yazarları tarafından oluşturulmuştur.

Tablo. 1.'de sunulan araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde Türkiye'de kişisel gelişim ile ilgili yayımlanan ilk bilimsel makalenin 1994 tarihli olduğu görülmektedir. Söz konusu makale, Ayşen Bakioğlu tarafından İngilizce'den Türkçeye çevrilmiştir. Orijinal makale, Chris Day'e aittir. Türk bir yazar tarafından yapılan ve Türkiye'de yayınlanan kişisel gelişim temalı ilk akademik makale ise, 2010 tarihlidir ve İlker Özdemir'e aittir. Bu bağlamda Türkiye'de kişisel gelişimin, 2010 yılından itibaren bilimsel yazında daha sık konu edildiği de ifade etmek mümkündür. Özellikle 2018 yılında yayımlanan yedi makale ile birlikte kişisel gelişim, ulusal bilimsel yazında daha yoğun çalışılan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de yayınlanan kişisel gelişim temalı ilk makalenin çevirmeni olması dolayısıyla yazarı olarak kabul edilebilen Ayşen Bakioğlu (1994) kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim temelinde almıştır. Makale, gelişimin hem özel hem de kamu meselesi olduğunu kabul eden bir anlayıştan hareket ederek düşünce ve eylemi birleştiren kişiler olan öğretmenler için kişisel gelişim planlaması konusunu işlemektedir. Çalışma kapsamında kişisel gelişim planlamasının, öğretmenlerin profesyonelliğine doğrudan katkıda bulunabilecek şekilde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 14 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Türkiye'de yayınlanan kişisel gelişim temalı ikinci makale, İlker Özdemir'e aittir. Özdemir (2010) kişisel gelişimi, iletişim temelinde ele almış ve iletişim becerileri paralelinde incelemiştir. Makale, kişisel gelişimin iletişimi olgusunu kişilerarası iletişim eksenli olarak ele alınmasına neden olduğu ve kapsamını daralttığı savına dayanmaktadır. İletişim odaklı çok satan kılavuz kitapların incelendiği makale, bir üniversite dergisinde yayınlanmıştır ve 33 sayfa uzunluğundadır.

Türkiye'de yayınlanan kişisel gelişim temalı üçüncü makale; Meral Atıcı, İsmail Sanberk ve Yalçın Ortakale tarafından kaleme alınmıştır. Atıcı ve diğerleri (2011) kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim perspektifinde konu etmişlerdir. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve on altı sayfa uzunluğunda olan makalede, grup rehberliği faaliyetlerine katılan psikolojik danışmanlık ve rehberlik üçüncü sınıf öğrencilerinin bu etkinliklere katılmalarının mesleki gelişimlerine ve kişisel gelişimlerine olan etkileri incelenmektedir. Makale, kişisel gelişimi olumlayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Türkiye'de yayınlanan kişisel gelişim temalı dördüncü makale, Oya Paker tarafından 2011 yılında kaleme alınmıştır. Kişisel gelişimi *Yeniçağ -New age-* söylemi bağlamında konu eden Paker (2011), İndigo isimli internet dergisine yönelik bir analiz gerçekleştirmiştir. Bir

üniversite dergisinde yayınlanan ve 38 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi, ideoloji temelli ele almakta ve eleştiren bir bakış açısıyla yorumlamaktadır.

Adil Çoruk, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı beşinci makalenin yazarıdır. Kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim eksenli ele alan Çoruk (2012), öğretmen adaylarının kişisel gelişime ilişkin algı ve davranışlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma kapsamında öğretmen adaylarının kişisel gelişime yönelik davranışlara önem attıkları, fakat kişisel gelişime yönelik davranışları aynı oranda sergileyemedikleri tespit edilmiştir. Bir üniversite dergisinde yayınlanan makale, 13 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi olumsuzlayıcı bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı altıncı makale, Bilgen Aydın Sevim’e aittir. Sevim (2013), makalesinde kişisel gelişimi ideoloji ve sektör bağlamında ele almıştır. Makale kapsamında kişisel gelişim kitaplarındaki başarı ideolojisi, Türkiye’de kişisel gelişim literatürünün tanınan isimlerinden olan Mümin Sekman’ın kitaplarına yönelik gerçekleştirilen içerik analizi ile incelenmiştir. Uluslararası nitelikli, alan indeksli ve hakemli bir dergide yayınlanan makale; 19 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi eleştiren bir bakış açısıyla konu etmektedir.

İlhan Yalçın ve Asude Malkoç, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yedinci makaleyi kaleme almışlardır. Yalçın ve Malkoç (2013), İngilizce kaleme aldıkları makalelerinde, Kişisel Gelişim Yönelimi Ölçeği-II’nin Türkçeye uyarlanmasını ve geçerlilik ile güvenilirliğinin test edilmesini amaçlamışlardır. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne ait bir yayın organında yayınlanan ve 10 sayfa uzunluğunda olan makale, söz konusu ölçeğin dört faktörlü yapısının Türk kültürüne uygun olduğunu ve kişisel gelişim yönelimini ölçmek üzere araştırmalarda kullanılabileceği ortaya koymuştur.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı sekizinci makale, Mustafa Koç tarafından yazılmıştır. Koç (2013), kişisel gelişimi din ve din psikolojisi ile mesleki gelişim perspektifinden ele almıştır. Makale, Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin ‘bireysel yeterlilik’ ve ‘kurumsal bağlılık’ düzeylerini artırmaya hizmet eden uygulamalı bir kişisel gelişim modeli geliştirmeyi amaçlamaktadır. 35 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumsuzlayıcı bir bakış açısıyla yorumlamaktadır.

Erdal Arlı, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı dokuzuncu makalenin yazarıdır. Kişisel gelişimi eğitim-öğretim bağlamında ele alan Arlı (2013); barınma yerinin kişisel gelişim ve sosyal gelişim üzerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda yurtta/evde barınmanın öğrencilere bilgi paylaşımı, olgunlaşma, insanları tanıma, iyiyi ve kötüyü ayırt edebilme, güven duymayı öğrenme, harcama bilinci kazanma, sosyalleşme, paylaşmayı öğrenme, karar alabilme konularında katkı sağladığı ve grup halinde çalışmanın başarıyı artırdığı saptanmıştır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan makale, 5 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi olumsuzlayıcı bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Fatma Kamiloğlu ve Özge U. Yurttaş, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı onuncu makalenin yazarlarıdır. Kamiloğlu ve Yurttaş (2014), kişisel gelişimi eğitim-öğretim ve iletişim temelinde ele almışlardır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 22 sayfa uzunluğunda olan makale, sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısını lise öğrencileri üzerinden incelemişlerdir. Makale, kişisel gelişimi olumsuzlayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmektedir.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on birinci makale; Nihan Akkocaoğlu Çayır ve Özlem Öznur Gökbulut’a aittir. Çayır ve Gökbulut (2015), kişisel gelişimi eğitim-öğretim ve mesleki gelişim çerçevesinde ele almışlardır. Yazarlar, gerçekleştirdikleri

çalışmada, öğretmenlik mesleği genel yeterliliklerinin alt alanı olarak niteledikleri kişisel gelişimi sağlamaya yönelik farkındalık kazandırmada yaratıcı dramının sınıf öğretmeni adaylarına yönelik etkilerini tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında öğretmenlik mesleği için kişisel gelişimin önemli olduğu, öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının meslekle olan bağının ihmal edilmemesi gerekliliği ve söz konusu süreçte yaratıcı drama derslerinden yararlanılabileceği ortaya konmuştur. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 19 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlu bir şekilde konu etmektedir.

Özlem Balaban ve Dilek Çakmak, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on ikinci makalenin yazarlarıdır. Balaban ve Çakmak (2016), kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim temelinde konu etmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin kişisel gelişim algısına ilişkin bir tespit yapmayı amaçlayan yazarlar, kişisel gelişim ve eğitim arasındaki ilişkiye değinerek kişisel gelişim için eğitimin gerekli olduğu düşüncesini vurgulamışlardır. Araştırma kapsamında öğrencilerin, kişisel gelişim eğitimlerinin faydasına inandıkları ve bu eğitimlerin iş başvurularında etkili olacağını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 17 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlu bir şekilde konu etmektedir.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on üçüncü makale, Volga Yılmaz Gümüş’e aittir. Gümüş (2017), kişisel gelişime dilbilim ve çeviribilim perspektifinden yaklaşmıştır. Son yıllarda kişisel gelişim ile ilgili kitapların sayısında ulusal ve küresel ölçekte büyük artış olduğunu düşüncesinden hareket eden yazar, Türkiye’de kişisel gelişim yayıncılığını mercek altına almıştır. Makale; Batıdan yapılan çevirilerle Türkçeye kazandırılan yayınların, Türkiye’de kişisel gelişim yayıncılığının gelişmesine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda çeviri yayınlar, Türk dilinde benzer ürünler ortaya çıkarılmasını sağlamakta ve Türkiye’de Batı’ya kıyasla nispeten ‘genç’ olan kişisel gelişim yayıncılığının gelişmesini sağlamaktadır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 24 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlu bir niteliktedir.

Mehmet Bülent Öner, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on dördüncü makalenin sahibidir. Öner (2018), kişisel gelişimi örgütsel gelişim perspektifinde ele almıştır. Makale, örgütlerin sahip oldukları insan kaynağının gelişimi için eğitime büyük önem verdikleri düşüncesinde hareket etmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında eğitim talep edilen konular ve eğitim talep edilen dönemlerin krizlerle olan bağlantısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Uluslararası nitelikli, hakemli ve alan endeksli bir dergide yayınlanan makale; 46 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi olumlu bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on beşinci makale, Emin İbili ve Hafize Uyanık tarafından kaleme alınmıştır. İbili ve Uyanık (2018), kişisel gelişimi eğitim-öğretim ve psikolojik doyum bağlamında ele almışlardır. Bu bağlamda makale, öğrencilerin yurt memnuniyet düzeyleri ile kişisel gelişim yönelimleri arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Yükseköğretim Strateji ve Araştırma Derneği’ne bağlı bir yayın organında yayınlanan ve 8 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlu bir bakış açısıyla yorumlamaktadır.

Berna Demir, Ayşenur Atalay ve Melike Öztürk; Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on altıncı makalenin yazarlarıdır. Kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim çerçevesinde konu eden Demir ve diğerleri (2018); Muhasebe ve Denetim Bölümü öğrencilerinin sosyal medya ve kişisel gelişim ile ilgili görüş ve çabalarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma kapsamında meslek seminerleri ile uygulamalı derslerin kişisel gelişimlerine katkı sağladığını düşündükleri ve kitap okumanın kişisel gelişim açısından

önemine inandıkları ortaya çıkmıştır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 10 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlamaktadır.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on yedinci makale, Murat Türk ve Abdurrahman Akman imzalıdır. Türk ve Akman (2018), kişisel gelişimi eğitim-öğretim ve mesleki gelişim temaları kapsamında ele almışlardır. Makale kapsamında Erasmus Değişim Programı’na katılan Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, kişisel gelişim açısından kadınlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 20 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlayıcı niteliktedir.

Melike Tekindal, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on sekizinci makalenin yazarıdır. Tekindal (2018), kişisel gelişim olgusunu yöntembilim temelinde çalışmıştır. Makale kapsamında, kadınlara yönelik geliştirilmiş olan Kişisel Gelişim Ölçeği-Revize’nin -KGÖ-R- Türkçeye çevrilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasını amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Kişisel Gelişim Ölçeği Türkçe uyarlamasının belirlenen örneklemde -engelli çocuğa sahip kadınlarda- geçerli ve güvenilir olduğu ifade edilebilmektedir. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 8 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlayıcı bir bakış açısıyla ele almaktadır.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı on dokuzuncu makale, Onur Çakır ve Betül Can tarafından yazılmıştır. Çakır ve Can (2018) kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim ekseninde ele almışlardır. Makale, turizm öğrencilerinin akademik, profesyonel ve kişisel gelişim düzeylerini incelemeyi ve bu gelişim düzeylerinin öğrencilerin sektörde çalışma niyetlerine göre nasıl farklılaştığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Uluslararası nitelikli, hakemli ve alan indeksli bir dergide yayınlanan makale; 8 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi olumlamaktadır.

Hakkı Bağcı ve Özlem Aslan Bağcı, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirminci makalenin yazarlarıdır. Bağcı ve Bağcı (2018) kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve mesleki gelişim temelinde konu etmişlerdir. Makalede, çocuk gelişimi programı öğrencilerinin bilgi okuryazarlık düzeyleri ve kişisel gelişim yönelimleri arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin yüksek düzeyde kişisel gelişim yönelimine eğilimli oldukları görülmüştür. Elde edilen bir diğer sonuç ise, çocuk gelişimi programı öğrencilerinin kişisel gelişim yönelimleri hem öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine hem de lise mezuniyet türlerine göre farklılık göstermemesidir. Bir diğer sonuç ise; çocuk gelişimi programı öğrencilerinin bilgi okuryazarlık düzeyleri ile kişisel gelişim yönelimlerinin değişime hazır olma, planlı olma, kaynakları kullanma ve amaçlı davranış alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin tespit edilememiş olmasıdır. Uluslararası nitelikli, alan indeksli ve hakemli bir dergide yayınlanan makale; 15 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi eleştiren bir bakış açısıyla konu etmektedir.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirmi birinci makale, Mustafa Genç ve Yahya Fidan’a aittir. Genç ve Fidan (2019) kişisel gelişimi, eğitim-öğretim ve kariyer yönetimi çerçevesinde ele almışlardır. Makale, üniversite öğrencilerinin kişisel gelişim yönelimlerinin kariyer uyum yeteneklerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin kişisel gelişim yönelimlerinin kariyer uyum yeteneklerine anlamlı bir etkisi bulunmuştur. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 28 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlamaktadır.

Fulya Yüksel Şahin ve Tülay Taşkın, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirmi ikinci makaleyi yazmışlardır. Şahin ve Taşkın (2019) kişisel gelişimi, kendini gerçekleştirme ve psikolojik doyum temelinde ele almışlardır. Bu bağlamda yazarlar, çalışmayan ev kadınlarının mutluluk ve kişisel gelişim yönelim düzeylerini bazı kişisel

değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda, ev kadınlarının ekonomik gelir ve kişisel gelişim yönelimi düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır, ancak ekonomik gelire ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Uluslararası nitelikli, alan indeksli ve hakemli bir dergide yayınlanan makale; 14 sayfa uzunluğundadır ve kişisel gelişimi eleştiren bir bakış açısıyla konu etmektedir.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirmi üçüncü makale, Ayhan Bayram ve Ece Zeybek Yılmaz’a aittir. Bayram ve Yılmaz (2019), kişisel gelişimi kendini gerçekleştirme temelinde ele almışlardır. Makale, seyahat acentesi çalışanlarının duygusal zekalarının kişisel gelişim konusunda inisiyatif üstlenmelerine yönelik etkisini psikolojik şiddet üzerinden konu etmektedir. Gerçekleştirilen araştırma kapsamında, duygusal zekânın kişisel gelişim inisiyatifi alma becerisi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Araştırmada psikolojik şiddetin kişisel gelişim inisiyatifi alma becerisi üzerindeki etkisine ilişkin ise, negatif yönlü ve anlamlı bir etkisinin olduğu saptanmıştır. Bir üniversite dergisinde yayınlanan ve 18 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlamaktadır.

Hediye Gürsoy ve Sabahattin Karaman, Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirmi dördüncü makalenin sahibidir. Gürsoy ve Karaman (2019) kişisel gelişimi, mesleki gelişim ve kariyer yönetimi temelinde ele almışlardır. Makale, profesyonel turist rehberlerinin kişisel gelişimi ve mesleki donanımı ile ilgilidir. Çalışma sonucunda turist rehberlerinin kişisel ve mesleki gelişime önem veren, bunlar için çaba gösteren ve yetkinlik düzeyleri yüksek bireyler oldukları saptanmıştır. Uluslararası nitelikli, hakemli bir dergide yayınlanan ve 16 sayfa uzunluğunda olan makale; kişisel gelişime yönelik olumlayıcı bir bakış açısına sahiptir.

Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı yirmi beşinci makale; Mehmet Peker, Nevra Cem Ersoy ve Muazzez Deniz Giray tarafından ortak gerçekleştirilmiş bir çalışmadır. Peker ve diğerleri (2019) kişisel gelişimi, örgütsel gelişim ve kariyer yönetimi temelinde incelemişlerdir. Bu bağlamda makale, kişisel gelişim olanakları bağlamında kişi-kurum değer uyumunun işe adanmışlık üzerindeki etkisini mercek altına almaktadır. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda kişisel gelişim olanakları açısından iş kaynaklarının ve iş kaynaklarına ilişkin değer uyumunun önemi ile kurumdaki çalışma süresinin dikkate alınması gerekliliğini tespit edilmiştir Türk Psikologlar Derneği’ne ait bir yayın organında yayınlanan ve 20 sayfa uzunluğunda olan makale, kişisel gelişimi olumlayıcı bir şekilde konu etmektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kişisel gelişim, en yalın ifadeyle kişinin bireysel hedeflerine ulaşma ve kendini gerçekleştirme çabasıdır. Modern dünyanın en ilgi çeken ve en tartışılan kavramlarından biri olan kişisel gelişim, bu çalışmada Türkiye’de yayınlanan akademik nitelikli makaleler üzerinden incelenmiştir. Araştırmanın verileri, ulusal veri tabanları ve dizinlerde yayınlanan akademik makalelerden toplanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın kısıtını kişisel gelişimi konu alan akademik nitelikli diğer yayınlar -kitaplar, sempozyum metinleri, tezler vb.- ve akademik nitelikli olmayan yayınlar -gazete ve dergi yazıları, sosyal medya paylaşımları vb.- oluşturmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgular, literatür taramasına koşutluk arz etmektedir. Bu bağlamda literatür bilgileri ve araştırma bulguları kişisel gelişimin tanımı, kapsamı ve disiplinlerarası niteliği gibi konular temelinde benzeşmektedir. Araştırma bulgularının genel değerlendirilmesinde en dikkat çeken veri, Türkiye’de kişisel gelişimin akademik alanyazında genç bir olgu olduğu ve henüz yeterince çalışılmadığıdır. Bu bağlamda Türkiye’de kişisel gelişim ile ilgili yayınlanan ilk akademik makale, 1994 tarihlidir ve İngilizce’den Türkçeye

çevrilmiş bir makaledir. Türk bir yazara ait olan, Türkçe yazılan ve Türkiye’de yayınlanan ilk makale ise, 2010 tarihlidir. Bu yönüyle Türkiye’de kişisel gelişimin akademik olarak ele alınmasının oldukça yeni olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu bulgu; Gürel, Nazlı ve Taş’ın Türkçede değişim olgusuna ilişkin gerçekleştirdikleri araştırmaya koşutluk arz etmektedir. Söz konusu araştırmada kişisel gelişimin Türkçede bulunan atasözü ve deyimlerde konu edilmediğini tespit eden Gürel ve diğerleri (2018), tasavvuf kültürünün ve dinin etkin olduğu bir toplum yapısında kişisel gelişimin tekamül vurgusuyla dahi ifade bulmadığı çıkarımını yapmışlardır.

Araştırma bulguları kapsamında Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı bilimsel makalelerin yıllara göre dağılımlarına göz atıldığında, kişisel gelişimin alanyazında 1994 yılında başlayan yolculuğunun son yıllarda hızlandığını ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda kişisel gelişim ile ilgili 1994 ve 2010 yıllarında bir makale; 2011 yılında iki makale; 2012 yılında bir makale; 2013 yılında üç makale; 2014, 2015, 2016, 2017 yıllarında bir makale, 2018 yılında yedi makale ve 2019 yılında beş makale yazıldığı tespit edilmiştir.

Araştırma bulguları uyarınca Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı bilimsel makalelerin; akademik ve hakemli dergilerde yayınladıkları görülmüştür. Bu dergiler, büyük oranda bir üniversiteye ait olan yayın organlarıdır. Marmara Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Galatasaray Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Osmaniye Korku Ata Üniversitesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Giresun Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi söz konusu üniversitelere örnek olarak verilebilmektedir.

Araştırma kapsamında üniversite dergilerinin yanı sıra çeşitli kurum ve kuruluşlara ait akademik dergilerde de, kişisel gelişim temalı makalelerin yayımlandığı saptanmıştır. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yükseköğretim Strateji ve Araştırma Derneği ile Türk Psikologlar Derneği; bu kurum ve kuruluşlara örnek verilebilmektedir.

Makalelerin yayınladıkları dergiler, kapsamaları açısından incelendiğinde ise büyük oranda uluslararası nitelikli, hakemli ve alan indeksli oldukları görülebilmektedir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini oluşturan yirmi beş dergiden iki tanesi, ulusal hakemli dergi statüsündedir. Bir derginin ise künyesinde, bilimsel hakemli dergi ifadesi geçmekle birlikte kapsamına ilişkin bilgi verilmemiştir. Araştırmaya dahil olan makaleler, yazar sayısı açısından incelendiğinde, tek yazarlı makalelerin ve ortak yazarlı makalelerin olduğu görülebilmektedir. Bu bağlamda sekiz makale, tek yazarlıdır. Ortak yazarlı makalelerden on bir tanesi, iki yazar; altı tanesi ise, üç yazar tarafından kaleme alınmıştır.

Araştırma kapsamında Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı bilimsel makalelerin büyük oranda araştırma makalesi niteliğinde oldukları görülmüştür. Araştırmaya dahil olan yirmi beş makaleden bir tanesi çeviri, yirmi dört tanesi araştırma makalesidir. Makalelerin dili incelendiğinde ise, İngilizce yazılan iki makale hariç tüm makalelerin Türkçe oldukları görülmüştür. Makaleler büyük oranda uluslararası nitelikli, hakemli ve alan indeksli dergilerde yayınlanmakla birlikte, araştırmaya konu olan yirmi beş makaleden yirmi dördü Türkçe kaleme alınmıştır.

Araştırma bulgularından hareketle Türkiye’de yayınlanan kişisel gelişim temalı bilimsel makalelerin neredeyse tamamına yakının araştırma makalesi olduklarını ifade etmek mümkündür. Bilindiği üzere akademik makaleler; ‘araştırma makalesi’, ‘derleme makalesi’, ‘çeviri makale’ ve ‘kitap incelemesi’ şeklinde kaleme alınabilmektedir. Araştırma bulgularının söz konusu kategori uyarınca sayısal dağılımına bakıldığında bir makalenin çeviri makale, yirmi dört makalenin ise araştırma makalesi olduğu saptanmıştır. Araştırma

bulgularından bir diğeri, makalelerin sayfa sayıları ile ilgilidir. Bu bağlamda araştırmaya dahil olan makalelerin en az 5 ve en fazla 46 sayfa aralıklarında oldukları saptanmıştır.

Araştırma bulgularının bir diğeri ise, makalelerin konularına ilişkindir. Araştırma kapsamındaki makalelerin yoğunlukla eğitim-öğretim temasına odaklandıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda bulguların makaleler, kişisel gelişimi eğitim-öğretim teması çerçevesinde mesleki gelişim ve kariyer yöntemi alt temalarında konu etmişlerdir. Eğitim-öğretim temasını, yöntembilim teması ve kişisel gelişim sektörü teması izlemektedir. Araştırma bulguları uyarınca kişisel gelişimin, psikolojik niteliğinin de sıkça konu edildiği saptanmıştır. Psikolojik doyum; kendini gerçekleştirme, kişisel ve sosyal gelişim bu çerçevede işlenen alt temalardır. Kişisel gelişim bu temaların yanı sıra iletişim, örgütsel gelişim, dilbilim ve çeviribilim ile din ve din psikolojisi temalarında da ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında bulguların makalelerin kişisel gelişimi, çalışmanın kavramsal altyapı bölümüne koşut olarak tanımladıkları ve ele aldıkları görülmüştür. Bu bağlamda kişisel gelişimin alanyazında da disiplinlerarası bir bakış açısıyla konu edildiğini, işlevsel bir olgu olarak görüldüğünü ve olumlandığını ifade etmek mümkündür. Çoruk (2012) kişisel gelişimi; bireyin kendi eğitiminin sorumluluğunu üstlenmesi ve hayatı boyunca bu sorumluluğun gereğini yerine getirmesine yönelik bir süreç olarak yorumlamıştır. Kamiloğlu ve diğerlerine (2014) göre kişisel gelişim; kişinin yetenek, beceri ve bilgi düzeyi gibi yönleri üzerinde çalışarak onları geliştirmesi demektir. Balaban ve Çakmak (2016) kişisel gelişimi; bireyin yeterli olmadığı alanlarda, yeterli olabilmek için değişim başlatması olarak tanımlamaktadır. Aksoy ve diğerleri (2017) kişisel gelişimi; kişinin kendisini duygusal, sosyal ve davranışsal açıdan en iyi biçimde yetiştirme ve potansiyelini en üst düzeyde ortaya koyması süreci olarak ifade etmektedir. Genç ve Fidan (2019) ise kişisel gelişimi; kişinin yaşamsal durumlar karşısında güç kazanması amacıyla farkındalığının artırılması ve olgunlaşması için eğitim, seminer ve uygulamaların tümü olarak yorumlamaktadır.

Bununla birlikte araştırma kapsamında kişisel gelişimin, kapitalizm ile olan bağına dikkat çeken ve eleştirel gözle değerlendirilmesi gerektiğini düşünen makalelerin ve yazarların bulunduğu da görülmüştür. Bu çerçevede Özdemir (2010), günümüzdeki anlamıyla kişisel gelişimi, erişkin eğitiminin ayrılmaz bir parçası olan ve büyük oranda iletişim becerilerini geliştirme kavramına odaklanan bir alan olarak değerlendirmektedir. Günümüz kişisel gelişim yazının yeni liberal ve post-modern yaklaşımların ortaya çıkardığı yeni yönetim yaklaşımları ile aynı kavramsal evren içerisinden konuştuğuna dikkat çeken Özdemir, kişisel gelişim alanındaki kılavuz kitapların araçsal akli ve stratejik eylemi vurguladıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda Paker (2011) ise kişisel gelişimi, çoğu zaman az ya da çok yeniçağ düşüncesinden yararlanan, gerek bireysel gerekse kurumsal düzlemde hizmet üreterek kendi ekonomi politikası ile hayata dahil olan bir sektör olarak tanımlamaktadır.

Tüm bu bulgular ve varılan sonuçlar doğrultusunda, ileriki çalışma ve araştırmalara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Araştırma verileri, ulusal veri tabanları ve dizinler üzerinden elde edilmiştir. Kişisel gelişim kavramının, farklı kültürlerdeki görünümü, uluslararası nitelikli veri tabanları üzerinden analiz edilebilir.
- Araştırmanın verileri, akademik makaleler temel alınarak derlenmiştir. Çalışmanın örnekleme olarak kitaplar, sempozyum metinleri ve tezler gibi akademik nitelikli yayınlar ya da gazete ve dergi yazıları ile sosyal medya paylaşımları gibi akademik nitelikli olmayan yayınlar seçilerek farklı araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Kişisel gelişim kavramının, Türkçe ve farklı dillerdeki yeri araştırılarak kültürler arası karşılaştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1975 a). "Eleştiri". *Felsefe terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akarsu, B. (1975 b). "Kişisel". *Felsefe terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, A. B., Güngör, A. B. ve Kaytez, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin mutluluk ve alçakgönüllülük düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 25 (3): 1119-1132.
- Arlı, E. (2013). Barınma yerinin üniversite öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişim ve akademik başarı üzerindeki etkilerinin odak grup görüşmesi ile incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. 3 (2): 173-178.
- Askehave, I. (2004). If language is a game-these are the rules: a search into the rhetoric of the spiritual self-help book if life is a game- these are the rules. *Discourse & Society*. 15 (1): 5-31.
- Atıcı, M., Sanberk, İ. ve Ortakale, Y. (2011). Mesleki ve kişisel gelişim açısından pdr 3. sınıf öğrencilerinin grup rehberliği etkinliklerine ilişkin görüşlerin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20 (3): 459-477.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve öğrenme*. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Balaban, Ö. ve Çakmak, D. (2016). Üniversite öğrencilerinin kişisel eğitimlerine yönelik algılarının incelenmesi, *Sakarya İktisat Dergisi*. 5 (1): 1-17.
- Bayram, A. ve Yılmaz, E., Z. (2019). Seyahat acenteleri çalışanlarında duygusal zekânın kişisel gelişim inisiyatifi alma becerisine etkisinde psikolojik şiddetin aracı rolü, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. 11 (21): 511-528.
- Batdı, V. (2017). Smart board and academic achievement in terms of process of integrating technology into instruction: A study on the McA. *Croatian Journal of Education*. Vol: 19 (3): 763-801.
- Batdı, V. (2019). Meta-tematik analiz. (Edit.) Batdı, V. *Meta-tematik analiz örnek uygulamalar*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Çakır, O. ve Can, B. (2018). Turizm lisans öğrencilerinin sektörde çalışma niyetlerinin öğrencilerin akademik, profesyonel ve kişisel gelişim düzeylerinde yarattığı farklılıklar üzerine bir araştırma. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences*. 1 (1): 22-33.
- Çayır, N. Akkocaoğlu ve Gökbulut, Ö. Ö. (2015). Yaratıcı drama yöntemi ile öğretmen yeterliklerinden kişisel gelişim üzerine nitel bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11 (2): 252-270.
- Çoruk, A. (2012). Öğretmen adaylarının kişisel gelişime yönelik algıları ve kişisel gelişim çabaları. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2: 233-245.
- Day, C. (1994). Düşünce ve hareketi birleştirmek: Öğretmenler için kişisel gelişim planlaması. (Çev.) Bakıoğlu, A., *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. (6): 69-82.
- Debognies, P., Schaillee, H., Haudenhuyse, R. ve Theeboom, M. (2019). Personal development of disadvantaged youth through communitysports: A theory-driven analysis of relational strategies. *Sport in Society*. 22 (6): 897-918.

- Demir, B., Atalay, A. ve Öztürk, M. (2018). Muhasebe ve denetim bölümü öğrencilerinin sosyal medya ve kişisel gelişim ile ilgili görüşleri: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi uygulamalı bilimler yüksekokulu örneği. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3 (2): 326-335.
- Dinçer, Ö. (2008). *Örgüt geliştirme-teori, uygulama ve teknikleri*. 2. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Edmunds, R. ve Richardson, J. T. (2009). Conceptions of learning, approaches to studying and personal development in Uk higher education. *British Journal of Educational Psychology*. Vol: 79: 295-309.
- Ganghua, C., Jigang, B. ve Songshan (Sam) H. (2014). Developing a scale to measure backpackers' personal development. *Journal of Travel Research*. Vol. 53 (4): 522–536.
- Genç, M. ve Fidan, Y. (2019). Öğrencilerin kişisel gelişim yönelimlerinin kariyer uyum yeteneklerine etkisi: Üniversite öğrencileri örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 35: 151-178.
- Grand View Research. (2020). *Personal development market analysis report*. <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/personal-development-market>. July 2020. Erişim Tarihi: 21.02.2021.
- Gümüş, V. Y. (2017). Self-help literature in Turkey from the perspective of translation studies. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt: 10. Sayı: 2: 93-116.
- Gürel, E., (2018 a). *Kişisel gelişim ders notları*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Gürel, E., (2018 b). Türkçede bulunan değişim ile ilgili atasözleri ve deyimler: Bir içerik analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11 (57): 601-615.
- Gürel, E., (2020). *Kişisel değişim ve gelişim ders notları*. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Greenaway, R. (1998). In search of respectable adventure. *Horizons*. 14: 24–26.
- Gürüz, D. ve Gürel, E. (2009). *Yönetim ve organizasyon-bireyden örgüte, fikirden eyleme*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hançerlioğlu, O. (1994 a). “Eleştiri”. *Felsefe ansiklopedisi-kavramlar ve akımlar*. Cilt: 2. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hançerlioğlu, O. (1994 b). “Kişisel”. *Felsefe ansiklopedisi-kavramlar ve akımlar*. Cilt: 3. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İbili, E. ve Uyanık, H. (2018). Öğrencilerin yurt memnuniyet düzeyleri ile kişisel gelişim yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*. 8 (3): 293-300.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokul Elektronik Dergisi*. 6 (1): 26-33.
- Kamiloğlu, F. ve Yurttaş, Ö., U. (2014). Sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısı ve lise öğrencileri üzerine bir alan çalışması. *İleti-ş-im Dergisi*. 21: 129-150.
- Koç, M. (2013). Modern bir imkan olarak ‘din hizmetlerinde kişisel gelişim’ yaklaşımı: Diyanet işleri başkanlığı personeli üzerine uygulamalı bir model önerisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 11 (26): 149-183.

- Koçel, T. (2005). *İşletme yöneticiliği*. 10. Baskı. İstanbul: Arıkan Basım Yayım.
- LaRosa, J. (2018). Whats's next for the \$ 9.9 billion personal development industry. <https://blog.marketresearch.com/whats-next-for-the-9-9-billion-personal-development-industry>. Erişim tarihi: 21.02.2021.
- Maslow, A. (2017). *İnsan olmanın psikolojisi*. 5. Baskı. Çeviren: Okhan Gündüz. İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Mutlu, E. (2004). "Kişinin İç İletişimi". *İletişim sözlüğü*. 4. Baskı. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Öner, M. B. (2018). Kurumların çalışanlarına yönelik aldıkları kişisel ve kurumsal gelişim eğitimlerinin ekonomideki krizlerle olan ilişkisi (250 firma). *Kesit Akademi Dergisi*. 17: 247-295.
- Özdemir, İ. (2010). Kişisel gelişim kitaplarının eleştirel bir değerlendirmesi. Ankara: *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1 (2): 63-95.
- Paker, O. (2011). Postmodern bilgelik: Yeni çağ söyleminde kişisel gelişim ve 'ruhsal alışturmalar'. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*. 31: 61-98.
- Sevim, B. A. (2013). Kişisel gelişim kitaplarındaki başarı ideolojisi. *Turkish Studies*. 8 (3): 17-35.
- Şahin, F., Y. ve Taşkın T. (2019). Çalışmayan ev kadınlarının mutluluk ve kişisel gelişim yönelimi düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*. 15: 24-36.
- Watts, F. N., Webster, S.M., Morley, C.J. ve Cohen J. (1992). Expedition stress and personality change. *British Journal of Psychology*. 83: 337-341.
- Tekindal, M. (2018). Kişisel gelişim ölçeği-revize Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 3 (3): 17-24.
- TR Dizin (2020). "Kişisel Gelişim". <https://app.trdizin.gov.tr>. Erişim Tarihi: 24.04.2020.
- Türk, M., ve Akman, A. (2018). Erasmus değişim programından yararlanan öğrencilerin dil yeterliliği, kişisel gelişim ve kariyer planlaması üzerine bir araştırma: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi uygulama örneği. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2 (2): 180-199.
- Türk Dil Kurumu (2020). "Kişisel". *Büyük Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 24.04.2020.
- Türk Dil Kurumu (2020). "Olumlama". *Büyük Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 24.04.2020.
- Yalçın, İ. ve Malkoç, A. (2013). Adaptation of personal growth initiative scale-II to Turkish and investigation of psychometric properties. *Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 26: 258-266.
- Yalçın, M. (2002). 'Sözce' ve 'Sözceleme' ya da başka şeyler. *Türk Dili Dergisi*. 92 (16): 17-20.
- Yolaç, E. (2017). *Sapere aude*. İstanbul: Sola Yayınları.
- Yolaç, E. (2020). *Kendini doğurmak*. Düşünbil. <https://dusunbil.com/kendini-dogurmak>. 10.04.2020.